

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בשלח

למה אתה רודף אחרי המציאות?

ה' רוצה שבני ישראל לא ידאגו לעצמם, אלא יצפו לו, שהוא ידאג להם. בירידת המן ובלימוד תורה בני ישראל לא דואגים לעצמם, אלא מתעסקים בענייניו של ה'.

בני ישראל יוצאים למדבר עם צידה לדרך. לכמה זמן הצידה הזו אמורה להספיק להם? מה היה התכנון האלקי, מה הם היו אמורים לאכול, אם הם לא היו מתלוננים ומקבלים את המן?

התלונה של בני ישראל

"וילונו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר". בני ישראל מתלוננים, וכמענה לתלונה שלהם ה' מוריד מן. מהכתוב קצת נשמעת ביקורת על התלונה הזו של בני ישראל, שהרי המילה "וילונו" היא מילה בעלת הקשר שלילי, וגם המשך הדברים של בני ישראל "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים" הוא לא יפה. אבל מה היה אמור להיות אם בני ישראל לא היו מתלוננים? מה הם היו אוכלים?

גם המשך התלונה של בני ישראל לא ברור "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים" – למה המוות בשעבוד במצרים נקרא מוות ביד ה', והמוות ברעב במדבר לא נקרא מוות ביד ה'?

מי דואג לחיים של האדם?

במציאות הרגילה של בני האדם, האדם צריך לדאוג לעצמו, לחיים שלו. האדם עובד ומתפרנס ועל ידי זה יש לו אוכל והוא לא מת ברעב. ממילא החלוקה היא שהאדם דואג לחיים שלו, והמוות נתון ביד ה'. האדם לא מתכנן את המוות שלו, ולא גורם שהוא יבוא, אלא זה ביד ה'.

כאשר בני ישראל יוצאים ממצרים, ה' רוצה להפוך את המשוואה הזו. הוא לא רוצה שבני ישראל ידאגו לעצמם לחיות, אלא רוצה שהוא יהיה זה שדואג לחיים שלהם. כיוון שה' הוא זה שדואג, אין צורך לעבוד, וגם אין צורך לאכול. איך בני ישראל חיו עד עכשיו? לא ברור. הם הוציא קצת צידה ממצרים, וחודש אחר כך, בטו אייר, עדיין לא קיבלו אוכל חדש. כלומר מעט האוכל שהיה בידיהם הספיק להם, כי ה' דאג להם.

חכמינו אומרים (קדושין לח, א) שבחודש הזה שבני ישראל אכלו את הצידה שהם הוציאו ממצרים, הם הרגישו בה טעם מן. הכוונה היא שכמו שה' דאג להם לאוכל על ידי כך שהוא הוריד להם את המן, כך הוא זה שדאג להם עוד קודם, לפני שירד המן. הטעם של אוכל שה' דואג לו ולא האדם הוא טעם מן.

ניתן להמשיל זאת לקשר בין בני זוג: כאשר יש אמון בין בני הזוג, כל אחד מחפש לדאוג לשני ולא לעצמו. ממילא כאשר טוב לו הוא מרגיש שזה בזכות השני שדאג לו, וכאשר רע לו הוא מרגיש שזה בגללו. לעומת זאת כאשר אין אמון בין בני הזוג, כל אחד מחפש לדאוג לעצמו. ממילא כאשר טוב לו הוא מרגיש שזה בזכות עצמו, כיוון שהוא דאג לעצמו, וכאשר רע לו, הוא מרגיש שזה בגלל השני.

כך ה' דואג לנו, ומצפה מאיתנו לא לדאוג לעצמנו, אלא להיות מונחים בעניינים שלו, כמו שני בני זוג שיש ביניהם קשר טוב. אבל בני ישראל מרגישים שאם הם לא דואגים לעצמם זה כמו שהם ממיתים את עצמם. הם לא יכולים לדאוג לעצמם לאוכל ובגדים, וזה מרגיש להם כמו מוות, שכן איך אדם יכול לחיות בלי לדאוג לעצמו? לכן כאשר בני ישראל מתלוננים הם אומרים "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים". אנחנו רוצים לחזור לחיים רגילים בהם אנחנו דואגים לעצמנו לאוכל, ולא צריכים "להמית את עצמנו", כלומר לתלות את עצמנו בה'.

המן והתורה

לאחר שבני ישראל התלוננו הם קיבלו את המן, וגם המן הוא דאגה של ה' לבני ישראל. בני ישראל לא יכולים לדאוג לעצמם לאוכל, וגם לא יכולים לשמור לעצמם מן מיום אחד ליום שאחריו, אלא הם תלויים בה', ומצפים לאוכל שהוא יביא להם דבר יום ביומו. מה שבני ישראל לא יכולים לדאוג לעצמם לחיים שלהם נקרא עינוי: "ויענך וירעיבך ויאכילך את המן... למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". כאשר בני ישראל אוכלים מן הם מתענים, כלומר הם לא רוצים לדאוג לעצמם, אלא שה' ידאג להם.

העינוי הזה של המן, דומה לעינוי שהאדם מענה את עצמו בשביל ללמוד תורה, וכמו שאמרו חכמינו "אין התורה מתקיימת אלא במי שממית את עצמו עליה". בשביל ללמוד תורה על האדם לעזוב את ענייני העולם הזה, את הדאגה לעצמו, ולחשוב על העניינים של ה', על התורה. לכן כתוב בפרשת המן "למען אנסנו הילך בתורתך אם לא". אכילת המן קשורה דווקא ללימוד תורה (בשונה מהמים במרה, ששם כתוב על מצוות ולא על תורה – "והאזנת למצוותיו ושמרת כל חוקיו"), וכפי שאמרו חכמינו "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן".

בהסתכלות הראשונית של האדם הוא רואה את העולם כאילו הוא קיים מצד עצמו, וממילא בשביל לחיות עליו לדאוג לעצמו. כאשר האדם לומד תורה הוא מפסיק להסתכל על המציאות בצורה כזו, והוא רואה את המציאות כקיימת מהאותיות של התורה, וכמו שכתוב שה' "איסתכל באוריתא וברא עלמא". כאשר האדם לומד תורה ומסתכל כך על המציאות, זה נקרא שהוא "ממית עצמו באהלה של תורה", שכן הוא לא דואג לעצמו, אלא עסוק בענייניו של ה' ובהסתכלות של ה' על העולם. לעומת זאת ה' עסוק בענייניו של האדם, שכן התורה מקיימת את המציאות.

המן והשבת

חלק חשוב בירידת המן הוא שהמן לא יורד בשבת. בשבת המציאות חוזרת למה שהיא היתה לפני שירד המן, שעל בני ישראל לא לדאוג לעצמם כלל, אפילו לא ללקט את המן, אלא ה' דואג להם. ששת ימי השבוע מבטאים את המציאות, ואת התפיסה של האדם שהמציאות מזינה אותו. אבל שבת היא היום של ה', ובשבת גלוי שלא המציאות מזינה את האדם אלא ה'.

כאשר האדם לא אוכל מהמן, הוא דואג לעצמו, והוא חושב שזוהי ערובה לשובע – "מי יתן מותנו ביד ה' במצרים... באכלנו לחם לשובע". אבל באמת תפיסה כזו היא ערובה לרעב – "ובטן רשעים תחסר". האדם כל הזמן זקוק למשהו מבחוץ שיחיה אותו ויזין אותו. אבל באכילת המן, ועוד יותר באכילת המן בשבת קודש, האדם יכול לזהות שה' מזין אותו ולא המציאות,

והוא לא צריך לרדוף אחרי המציאות בתקווה שהיא תזין אותו. לכן כתוב על אכילת המן בשבת קודש "אל יצא איש ממקומו ביום השבת". אין צורך ללכת לשום מקום, כי האדם ניזון מכך שה' מחיה אותו, ולא מרדיפה אחרי המציאות.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

